

οι φίλοι του μουσείου

www.filoi-gnhm.gr

Έτος ίδρύσεως 1978

Τεύχος 96 Απρ. Μάι. Ιούν. 2009

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας

ΑΧΕΛΩΟΣ: 35 χρόνια εκτροπής του δικαίου και της λογικής

Αμέτρητες οι περιβαλλοντικές αυθαιρεσίες στην πατρίδα μας. Αυτή όμως που είναι κυριολεκτικά άνω ποταμών, είναι αυτή του Αχελώου. Το Σεπτέμβριο του 1992, στο περιοδικό μας είχε δημοσιευθεί άρθρο του Θύμιου Παπαγιάννη για το παράλογο της εκτροπής και το Φεβρουάριο του 2005 προβλήθηκε η ταινία «Ο Ηρακλής, ο Αχελώος και η γιαγιά μου», του Δημήτρη Κουτσαμπασάκου, με παράλληλη ενημέρωση των θεατών για τις επιπτώσεις του φράγματος της Μεσοχώρας. Η υπόθεση θυμίζει την εξής ιστορία: Σε μια εκδρομή δυο άνθρωποι είχαν ο καθένας το παγούρι του. Ο ένας μερίμνησε να μένει στη σκιά για να πίνεται το νερό. Ο άλλος άφησε το παγούρι στον ήλιο. Όταν δίψασε ο δεύτερος λέει στον πρώτο: «Μπορείς να μου δώσεις νερό από το παγούρι σου; Το δικό μου δεν πίνεται!».

Η μικρή ή μεγάλη αλλαγή του ανάγλυφου του πλανήτη από τους ανθρώπους, ασφαλώς δεν θα μείνει ατιμώρητη αφού «Η γη μπορεί να δίνει πίστωση χρόνου, δεν ξεχνάει όμως ποτέ να εισπράξει τους λογαριασμούς της».

Με την ευγενική συνεργασία της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΕΤ), αφιερώνουμε το τεύχος αυτό στην 35χρονη προσπάθεια ακύρωσης της εκτροπής του Αχελώου.

A. K-M.

ΑΧΕΛΩΟΣ: 35 χρόνια εκτροπής του δικαίου και της λογικής

ΓΙΑΤΙ ΔΙΨΑΕΙ ΣΗΜΕΡΑ Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Πριν από τα αντιπλημμυρικά έργα της Θεσσαλίας, τόσο ο Πηνειός όσο και οι παραπόταμοί του υπερχειλίζουν σχεδόν κάθε χρόνο και κατέκλυζαν το μεγαλύτερο μέρος της θεσσαλικής πεδιάδας, εναποθέτοντας την ιλύ που αποτελούσε το φυσικό λίπασμα των χωραφιών. Μ' αυτό τον τρόπο διατηρήθηκε υψηλή η παραγωγικότητα του εδάφους επί χιλιετίες, καθιστώντας τον θεσσαλικό κάμπο τον κυριότερο σιτοβολώνα της χώρας. Η λίμνη Κάρλα, αποξηραμένη σήμερα, διατηρείτο επίσης χάρη στις πλημμύρες του Πηνειού. Κατά μήκος της κοίτης του ποταμού αναπτύσσονταν ωραιότατα υδροχαρή δάση. Ένα μεγάλο μέρος του κάμπου καλυπτόταν επίσης από πρόσκαιρα ή μόνιμα έλη που έπαιζαν καίριο οικολογικό ρόλο, παράλληλα όμως ευνοούσαν τη διατήρηση πολλών κουνουπιών και τη διάδοση της ελονοσίας, μάλιστα της περιοχής.

Η ευρύτερα διαδεδομένη αντίληψη για τη νοσηρότητα των ελών οδήγησαν, κυρίως στη δεκαετία του '30 αλλά και μετά τον πόλεμο, στην κατασκευή μεγάλων αντιπλημμυρικών και στραγγιστικών έργων. Έτσι σταμάτησαν οι πλημμύρες, αποξηράνηκαν τα έλη, προστατεύθηκαν πάνω από 2.000.000 στρέμματα καλλιεργούμενης γης από τις πλημμύρες και μειώθηκε η προσβολή από την ελονοσία, ενώ αποδόθηκαν 300.000 στρέμματα νέας γης στην καλλιέργεια. Τότε οι σοδειές αυξήθηκαν θεαματικά και το εισόδημα των αγροτών βελτιώθηκε κατά πολύ με την αντικατάσταση των εκτατικών ξερικών καλλιεργειών σιταριού με νέες δυναμικές, αρδευόμενες καλλιέργειες βαμβακιού, αραβοσίτου, τεύτλων, οπωροκπευτικών κ.λπ.

Τα θετικά αυτά αποτελέσματα δεν ήταν χωρίς δυσμενείς συνέπειες. Η φυσική υδρολίπανση αντικαταστάθηκε με τη χρήση –πολλές φορές αλόγιστη– χημικών λιπασμάτων. Τα νερά του Πηνειού χύνονται στη θάλασσα χωρίς να αποταμιεύονται. Σπουδαίοι υγρότοποι, όπως η λίμνη Κάρλα αλλά και έλη, αποξηράνηκαν. Τα παρόχθια δάση εξαφανίστηκαν. Το οικολογικό κόστος της αλλαγής είναι ανυπολόγιστο και δυστυχώς, πολλές φορές, όπως στην περίπτωση

της λίμνης Κάρλας, έγινε χωρίς ανάλογο οικονομικό όφελος αλλά μάλλον με ζημία.

Η πεδινή Θεσσαλία σε παλαιότερες γεωλογικές εποχές ήταν μια μεγάλη λίμνη. Γεωλογικές εξελίξεις οδήγησαν τα περισσότερα νερά της στο Αιγαίο μέσω των Τεμπών, αφήνοντας δύο μικρότερες λίμνες, τη Βοϊβήδα κοντά στο Πήλιο (στο Μεσσαίωνα μετονομάστηκε σε Κάρλα) και τη Νεσσωνίδα που χάθηκε από φυσικά αίτια. Η Κάρλα έζησε ως το 1962. Νεολιθικοί οικισμοί μεγάλου ενδιαφέροντος αναπτύ-

1954, μερικά χρόνια προτού εκρεύσει όλο της το νερό, είχαν μετρηθεί 430.000 υδρόβια πουλιά, ο μεγαλύτερος αριθμός που έχει αναφερθεί ποτέ για ελληνικό υγρότοπο. Όχι μόνο χάθηκε η πανίδα της λίμνης, αλλά και μειώθηκε πολύ εκείνη των γειτονικών βουνών. Αν υπήρχε σήμερα η Κάρλα θα ήταν οπωσδήποτε μεταξύ των διεθνούς σημασίας υγροτόπων μας.

Τα πρώτα έργα άρχισαν το 1936 με δυσμενέστερη συνέπεια την αποκοπή της από τα νερά του Πηνειού. Η αποξήρανση της Κάρλας αποσκοπούσε στην αντιπλημμυρική προστασία και στην απόδοση γεωργικής γης στους αγρότες, που είχαν λίγη ή καθόλου γη, και σε ψαράδες. Τα προβλήματα αυτά μόνον εν μέρει επιλύθηκαν. Η καταπάτηση του μεγαλύτερου μέρους των νέων καλλιεργήσιμων εκτάσεων, κυρίως από μεγαλοκτηματίες, μείωσε την έκταση που προοριζόταν για τους ακτήμονες και τους ψαράδες. Οι ζημιές από τις πλημμύρες μειώθηκαν, αλλά δεν έλειψαν τελείως, διότι δεν ολοκληρώθηκαν τα αντιπλημμυρικά έργα. Το χειρότερο, διαταράχθηκε η υδρογεωλογική ισορροπία, ρυπάνθηκε ο Παγασπητικός, οι χειμώνες έγιναν ψυχρότεροι και τα καλοκαίρια θερμότερα, το τοπίο υποβαθμίστηκε και η φυγή του τοπικού πληθυσμού συνεχίστηκε.

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (EKBY) έχει τεκμηριώσει τη γνώμη ότι η μόνη λογική προσέγγιση είναι να αποκτηθούν κάποιες από τις χαμένες υγροτοπικές λειτουργίες και αξίες μέσα από τη δημιουργία ενός νέου υγροτόπου (που θα μπορούσαμε να τον ονομάσουμε λίμνη Νεοβοϊβήδα).

Η Βοϊβήδα γοητεύει ως σπουδή της μυθολογίας, της ιστορίας, του πολιτισμού και της οικολογίας. Η Κάρλα ελκύει, αλλά και τρομάζει ως σπουδή της παράνοιας. Η ιδεατή και επιφανής Νεοβοϊβήδα προκαλεί ως σπουδή της λογικής για τη γένεση και άλλων Νεοβοϊβηδίων στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο.

Σ. Ντάφης και Π.Α. Γεράκης

χθηκαν στο Διμήνι και Ξέσκλο, κοντά στη λίμνη και στα νησάκια της. Η Κάρλα ήταν μια αβαθής λίμνη, που λόγω των πλημμυρών του Πηνειού το εμβαδόν της κυμαινόταν από 45.000 ως 180.000 στρέμματα. Οι παραλίμνιοι πληθυσμοί ήταν αγρότες, ενώ οι ορεινοί, ψαράδες.

Η λίμνη έκανε το κλίμα γλυκύτερο. Παρήγαγε 600 τόνους ψαριών ετησίως, που πουλιόνταν σε ακτίνα εκατοντάδων χιλιομέτρων, εξασφαλίζοντας εργασία σε 1.000 κατοίκους. Στη λίμνη είχαν καταγραφεί 143 είδη πουλιών. Τον χειμώνα του

Ο ΑΧΕΛΩΟΣ

Ο Αχελώος με μήκος 280 χλμ. είναι ο μακρύτερος ποταμός που ρέει αποκλειστικά σε ελληνικό έδαφος. Διασχίζει τη νότια Πίνδο, πηγάζοντας από το όρος Περιστέρι και εκβάλλοντας στον πατραϊκό κόλπο όπου σχηματίζει έναν από τους σημαντικότερους υγροτόπους της Μεσογείου. Επειδή δεν παγώνει το χειμώνα, αποτελεί καταφύγιο για μεγάλους πληθυσμούς άγριων πουλιών (1.125 κορμοράνοι, 40.000 φαλαρίδες, λεπτόραμφοι γλάροι και πολλά άλλα πουλιά που απειλούνται με εξαφάνιση). Αλλά και στις απρόσιτες πλαγιές των Αγραφών και των Τζουμέρκων που τον περιβάλλουν, ζουν ζαρκάδια, αρκούδες, λύκοι, γύπες και αετοί. Στα καθαρά νερά του κολυμπούν πέστροφες και βίδρες. Από τα 630.000 στρέμματα του Δέλτα, τα 139.000 προστατεύονται από τη Συνθήκη Ραμσάρ, αλλά και η ευρύτερη περιοχή προστατεύεται από τις συμβάσεις της Βέρνης και της Βόννης. Το παρόχθιο δάσος του Φράξου έχει κηρυχθεί Μνημείο της Φύσης. Με τα φράγματα που έχει κατασκευάσει σταδιακά η ΔΕΗ από το 1965, ο ποταμός δεν ρέει πια ομαλά αλλά διακόπτεται τρεις φορές.

Ως λόγος της εκτροπής αναφέρεται η άρδευση του θεσσαλικού κάμπου που σήμερα «διψάει». Το γιατί «διψάει» το διαβάσατε πιο πάνω. Αλλά ας αναφέρουμε ακόμη τη σπατάλη νερού που γίνεται στη Θεσσαλία με τα ξεπερασμένα επιφανειακά ποτίσματα και τις ανεξέλεγκτες γεωτρήσεις που έχουν μειώσει την στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα μέχρι και 400 μέτρα, κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, με κίνδυνο να διεισδύσει το θαλασσινό νερό στην πεδιάδα. Σήμερα συχνά αντλείται γλυφό νερό. Αλλά και τα είδη των καλλιεργουμένων ειδών όπως το βαμβάκι, είναι πολύ απαιτητικά σε νερό και η ΕΕ δεν τα επιδοτεί πια. Στη Θεσσαλία λοιπόν κάναμε πολλά λάθη. Και αντί να προσπαθήσουμε να τα διορθώσουμε στον τόπο τους, οδεύουμε προς ένα νέο λάθος ακόμη μεγαλύτερο.

Κατακερματισμός του τοπίου στο φράγμα της Συκιάς

Έργα οδοποιίας στο φράγμα της Μεσοχώρας

Κατακερματισμός του τοπίου στο φράγμα της Μεσοχώρας

Φράγμα Μεσοχώρας

Εορτασμός Μονής Αγ. Γεωργίου στο Μυρόφυλλο

Αραγε σε ποιο τοπίο θα γιορτάζουν μεθαύριο τα παιδιά

Το ΥΠΕΧΩΔΕ, αντί να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις του ΣτΕ, προώθησε σε θερινό τμήμα διακοπών της Βουλής ειδική τροπολογία όπου εγκρίθηκαν πάλι περιβαλλοντικοί όροι για την εκτροπή του Αχελώου όπως και ένα ανεπαρκές μερικό διαχειριστικό σχέδιο των υδάτων.

Πριν από 40 χρόνια ασφαλώς πολύ λιγότερα γνωρίζαμε για τις επιπτώσεις των ενεργειών μας στο περιβάλλον. Σήμερα όμως είμαστε αδικαιολόγητοι να αγνοούμε ή να εθελουφλούμε. Οι μελέτες και η διεθνής εμπειρία κρίνουν την εκτροπή του Αχελώου άχρηστη, οικονομικά ασύμφορη και την απορρίπτουν. Το Συμβούλιο της Επικρατείας την έχει ακυρώσει έξι φορές. Η ΕΕ αρνείται να τη χρηματοδοτήσει και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις: Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΕΤ), Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ), και WWF-Ελλάς, μαζί με φορείς της Αιτωλοακαρνανίας, μιλούν για περιβαλλοντικό έγκλημα.

Πώς γίνεται λοιπόν να προχωρούν τα έργα της εκτροπής;

Απλώς αλλάζουν ονόματα, ή κομματιάζονται ως αυτόνομα έργα. Μέχρι και περιβαλλοντικά τα είδαμε να «βαφτίζονται» μπροστά σ' ένα σεληνιακό τοπίο στην τηλεόραση. Άλλαξε ο Μανολιός κι έβαλε τα ρούχα του αλλιώς.

ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΚΤΡΑΠΕΙ Ο ΠΟΤΑΜΟΣ:

1. Επειδή θα δεχθούν ανεπανόρθωτη βλάβη τα οικοσυστήματά του. Η άποψη του «χαμένου νερού» που χύνεται στη θάλασσα δεν ευσταθεί, επειδή αυτά τα νερά και τα φερτά υλικά δημιουργούν τις συνθήκες του Δέλτα που είναι το «μαϊευτήριο» για όλα τα είδη της ζωής (πουλιά, ψάρια, αμφίβια, ερπετά κ. ά)
2. Επειδή η σύγχρονη υδρολογία και η περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ δεν προκρίνουν τη διαχείριση των νερών ενός ποταμού έξω από τη λεκάνη απορροής του. Αυτή είναι και η Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά 2000/60/ΕΚ. Αντίστοιχα έργα, όπως η εκτροπή του ποταμού Έβρου της Ισπανίας, εγκαταλείπονται.
3. Επειδή η εκτροπή όχι μόνο δεν θα ωφελήσει τη Θεσσαλία, αλλά θα τη βλάψει, επειδή θα συνεχιστούν οι υδροβόρες καλλιέργειες με χρήση χημικών λιπασμάτων που θα δηλητηριάσουν τη γη ενώ στους αγρότες θα δημιουργηθεί η εντύπωση ότι υπάρχει νερό άρα θα συνεχιστεί η σπατάλη.
4. Επειδή είναι οικονομικά ασύμφορο. Τα 200 εκατ. € που θεωρητικά υπολείπονται (πρακτικά πολύ περισσότερα) θα καλυφθούν αποκλειστικά από τους Έλληνες φορολογούμενους, αφού η ΕΕ δεν χρηματοδοτεί αυτό τον παραλογισμό. Ακόμη και η ωφέλεια σε ενέργεια που αναμένεται λόγω των φραγμάτων, θα μειωθεί σημαντικά λόγω της εκτροπής.
5. Επειδή δεν έχει εκπονηθεί ολοκληρωμένη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η βλάβη στο τοπίο και στο οικοσύστημα θα είναι ανεπανόρθωτη, ενώ για παράδειγμα το φράγμα της Μεσοχώρας θα αχρηστευθεί αφού θα γεμίσει με φερτά υλικά μέσα σε 40 χρόνια.
6. Επειδή θα χαθούν σημαντικά πολιτιστικά μνημεία του τόπου μας, όπως η ιστορική Ιερά Μονή Αγ. Γεωργίου Μυροφύλλου του 17ου αιώνα με προϊστορία στον 14ο αιώνα.

Ως συμπέρασμα του αφιερώματος παραθέτουμε τα λόγια του Π-Α Γεράκη που γράφτηκαν το 1996

Η λίμνη Κάρλα προσφέρεται για σπουδή της ανθρώπινης παράνοιας στη χρήση των φυσικών πόρων, μιας παράνοιας που έφθασε στο αποκορύφωμά της με την πρόταση ορισμένων ειδικών –που ευτυχώς εγκαταλείφθηκε– να χρησιμοποιηθεί μέρος των νερών, που θα έλθουν στη Θεσσαλία με την εκτροπή του Αχελώου, για την άρδευση των εδαφών της αποξηραμένης λίμνης. Δηλαδή τι κάνουμε; Αλλάζουμε χωρίς σύνεση τη γεωμορφολογία μιας περιοχής (αποξήρανση Κάρλας) προκαλώντας περισσότερα προβλήματα από όσα λύσαμε και, για να λύσουμε τα νέα προβλήματα που δημιουργούνται, προκαλούμε μια τεράστια και δαπανηρότατη πληγή (εκτροπή Αχελώου), στον κορμό της Ελλάδας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΕΤ) και την κ. Δάφνη Μαυρογιώργου για τη συνεργασία και την παραχώρηση στοιχείων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΠΗΓΕΣ:

- Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Εθνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων, Εθνικοί Υγρότοποι, Αθήνα 1996, Εμπορική Τράπεζα
- Περιοδικό «Κ» της Καθημερινής, τεύχος 164, Αχελώος-35 χρόνια εκτροπών, 23/7/2006
- Περιοδικό ΟΙΚΟ της Καθημερινής, τεύχος 47, 5 λόγοι που ο Αχελώος δεν πρέπει να παρεκτραπεί, Αύγουστος 2006
- Δημοσίευμα στην εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος, Όχι στην εκτροπή του Αχελώου από τους Οικολόγους
- Δελτία τύπου από ΕΟΕ, ΕΛΕΤ, WWF-Ελλάς, 23/6/05, 7/11/05, 28/4/06, 13/7/06
- Δελτίο τύπου ΕΛΕΤ 24/6/05
- Δελτίο τύπου ΕΕΠΦ, ΕΟΕ, ΕΛΕΤ, Μεσόγειος SOS, Greenpeace, WWF-Ελλάς. 10/4/09
- Τεύχος, Αχελώος-Αιώνιος Ποταμός-Οριστική Καταστροφή, ΕΛΕΤ, ΕΕΠΦ, Μεσόγειος SOS, ΕΟΕ, WWF-Ελλάς, Νέα Οικολογία, 1996.

ΚΑΪΡΟ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Αποσπάσματα από το ημερολόγιο που τήρησαν η Καίτη Τσαγκαράκη και η Βούλα Βραχάτη

Παρασκευή, 20/3/09

Κηφισιά, ώρα 9.00 π. μ στο πούλμαν για το αεροδρόμιο. Η πτήση τέλεια, μας εντυπωσιάζει η θέα από ψηλά του Νείλου που διασχίζει την απέραντη έρημο. Άφιξη, έκδοση βίζας. Σε όλη τη διαδικασία αλλά και στην εκδρομή, συμπαραστάτης η Μαριάνθη Δημητρίου, που η εμπειρία της από προηγούμενα ταξίδια στην Αίγυπτο αποδείχθηκε πολύτιμη. Βγαίνοντας, συναντήσαμε το Γιώργο Ρεκταίνη, αιγυπτιολόγο, Έλληνα δεύτερης γενιάς, που μας ξενάγησε όλες τις μέρες και μας μετέφερε τις πολυδιάστατες γνώσεις του.

Άφιξη στο Cairo Marriott, στο νησί Ρόντα πάνω στο Νείλο. Το κτήριο μας εντυπωσιάζει. Είναι το ανάκτορο Γκεζίρα, που χτίστηκε το 1896 για να φιλοξενήσει την αυτοκράτειρα Ευγενία της Γαλλίας, όταν ήρθε για τα εγκαίνια της Διώρυγας του Σουέζ. Ραντεβού με την ομάδα στις 6.00 μ. μ. για τον κύκλο γνωριμίας σε μεγαλοπρεπή αίθουσα. Αναχώρηση αμέσως μετά για μια βόλτα με φελούκες στο Νείλο. Το σούρουπο είναι πια βαθύ και ο αέρας στο ποτάμι δυνατός και κρύος... Ενδιαφέρον το γεύμα σε ένα ποταμόπλοιο δεμένο στην όχθη του ποταμού. Επιστρέφουμε στο ξενοδοχείο με τα πόδια.

Σάββατο, 21/3/09

Στις 9.00 αναχώρηση για τις Πυραμίδες. Η πυραμίδα του Χέοπα δεσπόζει μέσα στην έρημο, είναι το μοναδικό από τα επτά θαύματα που σώζεται. Η εμπειρία είναι μοναδική και το κατέβασμα από τους αμμόλοφους με τα πόδια ή με καμήλες, διασκεδαστικό. Βλέπουμε και το πλοίο, που μετέφερε το σώμα του Χέοπα από την ανατολική στη δυτική όχθη, πριν από την ταρίχευση. Καταλήγουμε στη Σφίγγα, ακοίμητο φρουρό των Πυραμίδων. Εντυπωσιαζόμαστε από τη στιβαρή, αντισεισμική κατασκευή του ναού όπου γινό-

ταν η ταρίχευση των Φαραώ, επί 70 μέρες. Από κει ξεκινούσε η πορεία προς την Πυραμίδα, που θα φιλοξενούσε, κατά τις δοξασίες το σώμα, μέχρι ο Φαραώ να επιστρέψει πάλι στη ζωή.

Ξεκουραζόμαστε με μια κούπα αραβικού καφέ, με θέα τη Σφίγγα. Από κει αναχωρούμε για το μουσείο παπύρων, το αποστακτήριο αρωμάτων και το εργαστήριο κατασκευής φυστού γυαλιού.

Νωρίς το απόγευμα μας περιμένει το Ισλαμικό Κάιρο των Φατιμίδων και η αγορά του Χαν Χαλίλ. Το πλήθος στην αγορά αναρίθμητο, η ποικιλία των εμπορευμάτων ατελείωτη και οι έμποροι επιδιώκουν με κάθε τρόπο να πουλήσουν. Όμως το παζάρι είναι σκληρό και δεν φαίνεται να το διασκεδάζουν όλα τα μέλη της ομάδας μας. Προλαβαίνουμε πάντως να μπούμε στα σοκάκια της αγοράς και να δοούμε το παλαιότερο καφενείο του Καΐρου, το El Fishawī's (το καφενείο με τους καθρέφτες), πλημμυρισμένο από κόσμο. Λίγο πιο κάτω μας περιμένουν οι Δερβίσηδες, με τις χρωματιστές φορεσιές και τον ατέλειωτο κυκλικό χορό τους. Η ουρά απ' έξω είναι ατελείωτη. Όταν τελικά περνάμε την πύλη, μάς ανταμειβεί η όμορφη ατμόσφαιρα και η θέα των ξυλόγλυπτων καφασωτών στους τρεις ορόφους που περιστοιχίζουν την κεντρική αυλή, όπου σε λίγο θα ξεκινήσει η παράσταση, προσφορά του Υπουργείου Πολιτισμού της Αιγύπτου. Η μουσική, τα φωνητικά και ο χορός των Δερβίσηδων μας συνεπαίρνουν. Η βραδιά μας τελειώνει με δείπνο στο παραδοσιακό αραβικό εστιατόριο Φελ-Φέλα.

Κυριακή, 22/3/09

Η περιήγηση σήμερα ξεκινάει από την Ακρόπολη του Καΐρου, κατοικία των Αιγυπτίων ηγεμόνων επί 700 χρόνια. Εκεί μέσα στα τείχη δεσπόζει από τις αρχές του 19ου αι-

ώνα το Τζαμί του Μοχάμεντ Άλι, ο οποίος θεωρείται ιδρυτής της σύγχρονης Αιγύπτου. Το περιστύλιο και η κρήνη είναι από λευκό αλάβαστρο ενώ το ρολόι της αυλής, έγινε από τον ίδιο ωρολογοποιό που κατασκεύασε το Big Ben του Λονδίνου. Είναι δώρο του Βασιλιά Λουδοβίκου-Φίλιππου της Γαλλίας, σε αντάλλαγμα για τον οβελίσκο που βρίσκεται στην Place de la Concorde του Παρισιού. Από τις επάνω βαθμίδες της Ακρόπολης η θέα στην πόλη είναι εντυπωσιακή.

Όμως ήρθε η ώρα ν' αφήσουμε την Ακρόπολη και να κατευθυνθούμε προς το Κοπτική Κάιρο, το παλαιότερο τμήμα της πόλης μέσα στα τείχη του ρωμαϊκού φρουρίου της Βαβυλώνας (3ος αιώνας μ. Χ). Το Μουσείο στεγάζει την καλύτερη συλλογή Κοπτικής Τέχνης παγκοσμίως. Θαυμάζουμε τα πανέμορφα ξυλόγλυπτα ζωγραφισμένα ταβάνια, τα κομψά βιτρό, τις εικόνες και τα υφαντά. Στην έξοδο μένουμε λίγο στον όμορφο κήπο. Συνεχίζουμε με το Βυζαντινορωμαϊκό Ναό, τη «Ροτόντα», του Αγίου Γεωργίου με κυκλικό σχήμα αντίστοιχο του ρωμαϊκού πύργου του 1ου μ. Χ. αιώνα, πάνω στον οποίο κτίστηκε. Στην είσοδο δεσπόζει το γλυπτό του Αγίου Γεωργίου που σκοτώνει το δράκο. Κατεβαίνουμε στις κατακόμβες όπου αναζητούσαν προστασία οι πρώτοι χριστιανοί. Η πρόσφατη άντληση των υδάτων του Νείλου έφερε στο φως τα Νειλόμετρα, που είναι βαθειά πηγάδια με κλίμακα, όπου μετρούσαν τη στάθμη του νερού, πριν από την κατασκευή του φράγματος του Ασουάν. Με βάση τα Νειλόμετρα επίσης καθόριζαν τον καταβλητέο φόρο για την εκάστοτε σοδειά.

Στην εκκλησία του Αγίου Στέργιου επισκεπτόμαστε την κρύπτη στην οποία πιστεύεται ότι κατέφυγε η «Αγία Οικογένεια» κατά τη φυγή στην Αίγυπτο. Δεν παραλείπουμε μια επίσκεψη στο παλαιότερο και μεγαλύτερο Ελλη-

Οι περιστρεφόμενοι Δερβίσηδες στο Κάιρο

Η Βούλα, η Σοφία και η Νίκη πηγαίνοντας στις Πυραμίδες

Στο Μουσείο Καβάφη

νορθόδοξο κοιμητήριο της Αιγύπτου, καθώς και στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο κέντρο του. Τελευταίοι σταθμοί η «Μετέωρη» Κοπτική Εκκλησία και η Συναγωγή Μπεν Εζρά, το παλαιότερο εβραϊκό μνημείο της Αιγύπτου. Το απόγευμα, κατά τη δεύτερη επίσκεψή μας στην αγορά του Χαν- Χαλίλ, δοκιμάζουμε τις ικανότητές μας στο παζάρι και για να ξεκουραστούμε απολαμβάνουμε τον καφέ μας στα παραδοσιακά καφενεία με τους ναργιλέδες και με θέα το Τζαμί του Ελ Χουσεϊν. Δειπνούμε στο Ελληνικό Κέντρο Καΐρου

Δευτέρα, 23/3/09

Ώρα 8.30 ακριβώς αναχωρούμε με προορισμό την Αλεξάνδρεια. Προηγουμένως επισκεπτόμαστε το Αρχαιολογικό Μουσείο, στο Κέντρο του Καΐρου. Εντυπωσιαζόμαστε βέβαια, παρά το συνωπισμό, από τα αντικείμενα του τάφου του Τουταγχαμών, όπως η ολόχρυση εσωτερική σαρκοφάγος και η μυθική χρυσή μάσκα του, αλλά και από τα υπόλοιπα εκθέματα που χρονολογούνται από το 3.000 π.Χ. μέχρι τις ελληνορωμαϊκές Φαγιούμ προσωπογραφίες των νεκρών του 2ου μ.Χ. αιώνα. Τέλος εγκαταλείπουμε την αίθουσα με τις βασιλικές μούμιες με ανάμεικτα συναισθήματα: από τη μια, η θέα των μυθικών βασιλιάδων που δεν έχουν υποκύψει στους νόμους της φθοράς, και από την άλλη η θέα ενός άψυχου ανθρώπινου σώματος.

Το ραντεβού μας πριν από την αναχώρηση για την Αλεξάνδρεια, είναι στο IBIS του Nile Hilton. Ξεκινάμε για την Αλεξάνδρεια μεσημέρι πια, διανύοντας την πρασινισμένη έρημο, αποτέλεσμα επίπονης προσπάθειας να πάρει ζωή η έρημος με την υδροδότηση καλλιεργειών και τη δημιουργία τεράστιων συγκροτημάτων κατοικιών. Στα διόδια της Αλεξάνδρειας, το όνομα της πόλης είναι χαραγμένο με ελληνικά γράμματα στο αέτωμα της πύλης που στηρίζεται σε κίονες Κορινθιακού ρυθμού από λευκό μάρμαρο. Πλησιάζοντας στην πόλη κινούμαστε κατά μήκος της λίμνης Μαρεωτίδας και εν τέλει μας υποδέχεται το

άγαλμα του Μ. Αλεξάνδρου πάνω στο Βουκεφάλα κρατώντας τη νίκη στο δεξί χέρι του. Το ξενοδοχείο «Le Metropole», στο οποίο καταλύουμε, είναι τεχνοτροπίας art deco της δεκαετίας του 1920 και βρίσκεται στην καρδιά της σύγχρονης Αλεξάνδρειας. Γύρω βρίσκονται τα τρία ιστορικά, επίσης art deco, ελληνικά καφεζαχαροπλαστεία "Delice", «Τριανόν» και «Αθηναίος» που λειτουργούν μέχρι σήμερα. Η μέρα τελειώνει με μια μικρή βόλτα στην πόλη και δείπνο στον Ελληνικό Ναυτικό Όμιλο, δίπλα στο φρούριο του Κάιτμπέν, που βρίσκεται στη θέση όπου παλιά δέσποζε ο περίφημος Φάρος της Αλεξάνδρειας.

Τρίτη, 24 Μαρτίου 2009

Επίσκεψη στο μικρό, νεοκλασικό κτήριο του Εθνικού Μουσείου της Αλεξάνδρειας και στη συνέχεια μετάβαση στο Μουσείο Καβάφη. Ο κ. Βασίλης Κύρκος, από την ομάδα μας, μετά από μια σύντομη και περιεκτική παρουσίαση της προσωπικότητας και του έργου του Κωνσταντίνου Καβάφη απήγγειλε χαρακτηριστικά ποιήματά του, ενώ η σύζυγός του Ελένη απήγγειλε δύο ερωτικά του ποιήματα. Επόμενος σταθμός η περίφημη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας που στεγάζεται σε εντυπωσιακό βιοκλιματικό κτήριο, σχεδιασμένο να κατευθύνει το φως του ήλιου στα 2.000 αναγνώστρια που εκτείνονται σε επτά βαθμίδες, από τις οποίες οι δύο βρίσκονται κάτω από τη θάλασσα.

Για το μεσημεριανό γεύμα η επιλογή είναι το «Ζεφύριον», με χαρακτηριστικό ελληνικό χρώμα, στο προάστιο Αμπουκίρ. Πριν από την επιστροφή, σταματάμε για ένα περίπατο και καφέ στα θερινά ανάκτορα του Φαρούκ. Το απόγευμα διαθέτουμε τον ελεύθερο χρόνο μας για βόλτες στην αγορά και την όμορφη παραλία.

Τετάρτη, 25 Μαρτίου 2009

Η μέρα της Εθνικής επετείου ξεκινάει με επίσκεψη στο Ελληνικό Κοιμητήριο της Αλεξάνδρειας, με τα εξαιρετικής τέχνης επιτύμβια γλυπτά και συνεχίζεται με την παρακολούθηση της δοξολογίας στον Ι.Ν. του Ευαγγελισμού

της Θεοτόκου, στην οποία χοροστατεί ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής κ.κ. Θεόδωρος Β'. Ακολουθεί η κατάθεση στεφάνων από τον Γενικό Πρόξενο της Ελλάδας και εκπροσώπους του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Συνάντηση με τον Πατριάρχη στην αίθουσα του Θρόνου. Μαζί μας είναι πλέον από νωρίς το πρωί και ο Αιγυπτίτης παιδαγωγός και συνεργάτης των Φίλων Ηλίας Πίτσικας. Η λιακάδα μας προδιαθέτει για ένα ομαδικό περίπατο με στάσεις στο χημείο – φαρμακείο του Νικήτα Παπαντώνη, που από το 1930 μέχρι σήμερα παρασκευάζει φάρμακα από τις πρώτες ύλες που έχει αποθηκευμένες στις πανέμορφες ξύλινες προθήκες του. Επίσης συναντάμε ένα χαρακτηριστικό μεγάλο προπολεμικό πολυκατάστημα που εξακολουθεί τη λειτουργία του μέχρι σήμερα. Κατευθυνόμαστε στο Ναυτικό Όμιλο για το εορταστικό μεσημεριανό γεύμα, προσφορά του ΔΣ των Φίλων. Το απόγευμα, βόλτες στην πόλη και το βράδυ δείπνο στο Ελληνικό Κέντρο Αλεξάνδρειας.

Πέμπτη, 26 Μαρτίου 2009

Ξεκινάμε νωρίς το πρωί για τη Ροζέτη (Ρασίντ), 65 χιλιόμετρα ανατολικά, στις εκβολές του Νείλου. Η πορεία είναι παράλληλα με το Νείλο και οι περιοχές που διασχίζουμε αγροτικές. Κυριαρχούν τα φοινικοδάση, οι πορτοκαλεώνες και τα δέντρα μάνγκο. Μεσολαβούν βιότοποι ερωδιών και άλλων ειδών πτηνών. Οι φελάχοι (αγρότες) καλλιεργούν τη γη είτε χειρονακτικά είτε με τα ζώα τους, χωρίς χημικά λιπάσματα. Παρ' όλα αυτά τα σκουπίδια κατά μήκος του ποταμού συνυπάρχουν με τις γυναίκες που πλένουν τα ρούχα, τα παιδιά που παίζουν και κολυμπούν στην όχθη του ποταμού και τις ψαρόβαρκες.

Φθάνουμε στο φρούριο της Ροζέτης, όπου ανακαλύφθηκε η ομώνυμη στήλη, που έφερε κείμενο του Πτολεμαίου του Ε' γραμμένο σε τρεις γλώσσες, στα ιερογλυφικά, στη δημόδη αιγυπτιακή και στα ελληνικά. Από το κείμενο αυτό, το 1822 ο Γάλλος καθηγητής Σαμπολιόν αποκρυπτογράφησε την ιερογλυφική γραφή, κλειδί για την κατανόηση της αρχαίας Αιγυπτιακής

Στο φρούριο της Ροζέτης

Άποψη της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας

Στο ελληνικό κοιμητήριο της Αλεξάνδρειας

(Συνέχεια από τη σελίδα 7)

κής ιστορίας. Η στήλη βρίσκεται σήμερα στο Βρετανικό Μουσείο. Από την κορυφή του Πύργου αγναντεύουμε τις εκβολές του Νείλου. Στη διαδρομή προς τις εκβολές σταματάμε σε εργαστήρια κατασκευής χειροποίητων καφασιών και άλλων χρηστικών ειδών (πολυθρόνες, τραπέζια) από φοινικόξυλο που συναρμολογούνται θυλακωτά, καρνάγια ναυπήγησης ξύλινων πλοίων, ενώ παρατηρούμε τα εργαστήρια πλίνθων και τούβλων που κατασκευάζονται από την ιλύ του ποταμού. Φτάνοντας στο Δέλτα διαπιστώσαμε την είσοδο της θάλασσας στο ποτάμι και την αντιμέτρηση του προβλήματος με αναχώματα.

Μεσημέρι επιστρέφουμε στην Αλεξάνδρεια και επισκεπτόμαστε το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας και το αρχείο Μιχαηλίδη, ενώ ο Πρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας κύριος Τάκης Κασιμπής μας ξεναγεί στους χώρους των Σχολείων (Αβερώφειο – Τοσίτσειο), του Γυμναστηρίου και του θεάτρου. Μας εξηγεί, πριν μπούμε στο χώρο της Βιβλιοθήκης, ότι αναζητούνται πόροι για την συντήρηση και αξιοποίηση των αξιόλογων βιβλίων που διαθέτει και σήμερα δυστυχώς κινδυνεύουν από τη φθορά. Το απόγευμα, συναντήσαμε στο Café Delice τον Δημήτρη Κάβουρα, Έλληνα τρίτης γενιάς, μόνιμο κάτοικο Αλεξάνδρειας, ο οποίος μας ενημέρωσε για προγράμματα προστασίας των βιοτόπων της Αιγύπτου. Το αποχαιρετιστήριο δείπνο μας είναι στο χώρο του ξενοδοχείου.

Παρασκευή, 27 Μαρτίου 2009

Αναχώρηση χωρίς το πρωί από την Αλεξάνδρεια με προορισμό το Αεροδρόμιο του Καΐρου και αναχώρηση από κει για την Αθήνα στις 14.45' με την ευχή όλων να ξαναγυρίσουμε σ' αυτό το σταυροδρόμι των πολιτισμών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Η μαγεία της Ανατολής ξεδιπλώθηκε μπροστά μας αυτές οκτώ μέρες του ταξιδιού στο Καΐρο και την Αλεξάνδρεια. Όλα όσα είδαμε, ανακατεμένα με την αχλή της ερήμου, τη βουή των παζαριών, τα τραγούδια της Ουμ Κολθούμ και τις ευωδιές των αραβικών γιασεμιών, έφτιαξαν ένα εκρηκτικό μείγμα που ξεπέρασε τις προσδοκίες μας.

Ευχαριστίες σε όλους τους συντελεστές της πραγματοποίησης αυτού του τόσο επιτυχημένου ταξιδιού.

Σχεδιάζοντας τις μελλοντικές μας δράσεις σκεφτήκαμε ...

Για τα παιδιά: «Με το Φως και τον Αέρα, με τη Γη και το Νερό».

Έχουμε ήδη ξεκινήσει συνεργασία με την Ένωση Ελλήνων Φυσικών. Τις κυριακάτικες μηνιαίες συναντήσεις μας λοιπόν λέμε να τις αφιερώσουμε στην κατανόηση των φυσικών νόμων μέσα από πειράματα και κατασκευές που θα δούμε αλλά και θα φτιάξουμε μόνοι μας διασκεδάζοντας και ανακαλύπτοντας τη γοητεία της φυσικής.

Για τους μεγάλους

- Θα συνεχίσουμε τις μηνιαίες συναντήσεις μας την πρώτη Δευτέρα κάθε μηνός από τις 6.00 έως τις 8.00 μ. μ. στο Café Αμμωνίτες, αρχίζοντας από τη **Δευτέρα 5 Οκτωβρίου**.
- Σχεδιάζουμε διαλέξεις και ξεναγήσεις σχετικά με τη φύση στην τέχνη. Θα ισχύουν προεγγραφές.
- Επίσης σχεδιάζουμε αρκετές ημερήσιες εκδρομές οικο-πολιτιστικού ενδιαφέροντος εντός και εκτός Αττικής (Αργολίδα, Λαύριο, Μεσόγεια και αλλού), με ξεναγήσεις από ειδικούς επιστήμονες.
- Ακόμη σχεδιάζουμε μια βραδιά λόγου και μουσικής (την τέταρτη κατά σειρά) με παραμύθια και τραγούδια.

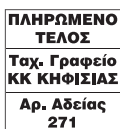
Εκδρομή

Η φθινοπωρινή τριήμερη εκδρομή μας θα γίνει **23-25 Οκτωβρίου** στο Βελβεντό Κοζάνης. Θα επισκεφθούμε τους γεωλογικούς σχηματισμούς «Μπουχάρια», το φράγμα Πολυφύτου, τους καταρράκτες του Σκεπασμένου, την

εκκλησία του Αγ. Νικολάου (1588), το λαογραφικό Μουσείο, θα περπατήσουμε προς το Κάστρο και την ακρόπολη των Σερβίων κ. ά. ΚΟΣΤΟΣ περίπου 170 € (διαφορά μονόκλινο 40 €).

Για όλα αυτά που σκεφτήκαμε και ελπίζουμε να υλοποιήσουμε, αλλά και για άλλα που δεν σκεφτήκαμε, θα χρειαστούμε τη συμπαράστασή σας. Προς το παρόν...

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Κωδικός 4860

Χορηγός τεύχους: Μέλος μας που παραμένει ανώνυμο

Ιδιοκτήτης: © ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ • Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
Τηλ. / fax: 8083.289, 8015870, • e-mail: [amarg@gnhm.gr]
Εκδότης: Άννα Κρεμέζη – Μαργαριτούλη • Διόρθωση κειμένων: Αγγελική Βαρελλά
Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση – Εκτύπωση: Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ

Τμή τεύχους για τα μη μέλη των ΦΙΛΩΝ, 1 €

Ιστοσελίδα: www.filoi-gnhm.gr